

SKÖTSELPLAN FÖR DET PLANERADE NATURRESERVATET EAHAGEN- ÖGLUNDA ÄNGAR

Föreliggande skötselplan är utarbetad på grundval av den naturvårdsinventering, som länsstyrelsens naturvårdsenhet utförde i Valleområdet somrarna 1970-71. Planen består av fyra delar, nämligen en allmän del (I), en skötseldel (II), en del som behandlar friluftsanordningar (III) samt en del, som behandlar ansvarsfördelning (IV). Planen skall vid uppkommande behov revideras. I bilaga har angivits mark-ägare, prioritering av åtgärder m m.

I ALLMÄN BESKRIVNING

A. Data

Areal: 360 ha, därav sjöareal 199 ha
Kommun: Skara
Läge: Öglunda. Istrums och Eggby socknar, 10 km nordväst om Skövde
Syfte: Att för framtiden bevara ett tilltalande landskapsparti med intressanta landformer och värdefulla landskapselement sammanhörande med det äldre kulturlandskapet samt bereda allmänheten möjlighet till friluftsliv i detsamma.

B. Naturförhållanden

Området utgörs av sjöarna Ämten, Flämsjön och Rommen. delar av deras stränder samt i anslutning till dessa vissa partier, som karakteriseras av ett särskilt i östra delen välutbildat kamelandskap med kullar, ryggar, sänkor m m. Utan klar avgränsning från de egentliga kamebildningarna finns dessutom en markant moränrygg (randmoränbildning). som bildar näset mellan Flämsjön och Ämten. Området, som rymmer några av de från naturvårdssynpunkt värdefullaste delarna i Valle, utgör i sin helhet ett förhållandevis välbevarat kulturlandskap utan störande bebyggelse, barrskogsodling o dyl. Den varierande topografin, markens goda näringstillstånd och människans påverkan utgör några av förutsättningarna för den nuvarande mångformigheten i vegetationstyper och för rikedomen på intressanta inslag i floran. De många kullarna och ryggarna täcks till övervägande delen av ädellövskog av hag- eller ängskaraktär med en yppig markvegetation, medan de våtare sänkorna och sjöstränderna domineras av en trivialare al- och björkskog. I den sydöstra delen intar även åkermark betydande arealer, Flämsjön, Ämten och Rommen har i likhet med flertalet av Vallebygdens sjöar en hög kalkhalt, som visar sig i nedsatt siktdjup. utfällning av kalkslam samt en för landet påfallande rik påväxt av krustartade kalkalger. Sjöarnas högre vegetation har en klart eutrof karaktär.

II MARK- OCH VEGETATIONSVÅRD

A. Allmän målsättning

Den allmänna målsättningen för det planerade naturreservatets skötsel skall vara att skydda landformerna samt skydda och bevara kulturlandskapet, i första hand genom fortsatt traditionell skötsel. I vissa delar, som på grund av utebliven hävd ändrat karaktär, skall genom lämpliga åtgärder det äldre kulturlandskapet återskapas. Vid ingrepp i träd- och buskskikt bör välformade och ädla lövträd och förhållandevis ovanliga buskar gynnas och dessutom bör hänsyn tas till hålbbyggande fåglar och annat vilt genom att kvarlämna ihåliga träd fruktbärande träd och buskar samt i mindre känsliga lägen även skyddande buskage. Välformade, äldre barrträd med positiv inverkan på landskapsbilden kan sparas. Även vissa blandbestånd med inslag av barrträd, som t ex har värde från viltvårdssynpunkt kan bevaras.

B. Principer för disposition av mark samt åtgärder av allmän karaktär

Det planerade naturreservatet kan för närvarande med tanke på markutnyttjandet uppdelas i åkermark, betesmark, lövskog och barrskog. Fördelningen mellan dessa framgår av detaljbeskrivningarna (se II:C).

Åkermarken förutsätts bli brukad även i fortsättningen, men kan alternativt även utnyttjas som betesmark. Betesmarkerna bör även i framtiden bli föremål för betning. För vissa betesmarker erfordras dessutom omfattande röjningar, åtföljda av ett högre betetryck än för närvarande. För undvikande av alltför mycket stängsel bör varandra närliggande betesmarker i största möjliga utsträckning sambetas.

Lövskogen skall skötas genom röjning och gallring, varvid i första hand barrträd borttages och välformade buskar och ädla lövträd gynnas. Skötseln skall ske på ett sådant sätt, att igenväxning förhindras och en naturlig, successiv självföryngring av lövträd och buskar kan ske. Plantering eller sådd av träd eller buskar i skogligt syfte skall ej ske.

Större slutavverkningar av barrskog bör undvikas. Efter slutavverkning skall en omprovning av markanvändningen ske,

De allmänna skötselåtgärderna skall anpassas till det mål, som uppställts för de olika skötselområdena (se II:C) samt skall i tillämpliga delar ligga till grund för skötseln.

Åkermark

Engångsåtgärd:

- 1) Gran borttages, enstaka lövträd och buskage frihugges på eller i anslutning till åkerrenar, odlingsrösen och stengärdesgårdar.

- 2) Sly bortröjes på eller i anslutning till åkerrenar, odlingsrösen och stengärdesgårdar.
- 3) Nedfallna träd och grenar bortstädas (markstädning)
- 4) Avfall från markstädning, avverkning och röjning ihopsamlas och bränns eller avlägsnas på annat sätt.

Underhållsåtgärd:

- 1) Normalt åkerbruk bedrivs. Åkermarken kan alternativt utnyttjas som öppen betesmark.
- 2) Uppkommande sly bortröjes på eller i anslutning till åkerrenar, odlingsrösen och stengärdesgårdar.
- 3) Nedfallna träd och grenar bortstädas (markstädning).
- 4) Avfall från markstädning, avverkning och röjning ihopsamlas och bränns eller avlägsnas på annat sätt.
- 5) Stengärdesgårdar och odlingsrösen underhålls.

Betesmark

Engångsåtgärd:

- 1) Stängsel uppsätts vid behov.
- 2) Stängselgenomgångar anordnas i lämplig omfattning (jfr del III).
- 3) Gran borttages.
- 4) Sly bortröjes.
- 5) Nedfallna träd och grenar bortstädas (markstädning).
- 6) Avfall från markstädning, avverkning och röjning ihopsamlas och bränns eller avlägsnas på annat sätt.

Underhållsåtgärd:

- 1) Betning skall ske årligen och i sådan omfattning som från tid till annan kan anses erforderlig för bevarande av områdets naturvärden.
- 2) Stängsel och stängselgenomgångar underhålls vid behov.
- 3) Uppkommande sly bortröjes.

- 4) Nedfallna träd och grenar bortstädas (markstädning).
- 5) Avfall från markstädning, avverkning och röjning ihopsamlas och bränns eller avlägsnas på annat sätt.
- 6) Rator slås med lie eller maskin.
- 7) Stengärdesgårdar och odlingsrösen underhålls.

Lövskog

Engångsåtgärd:

- 1) Röjning och gallring i såväl träd- som buskskikt varvid i första hand barrträd borttages.
- 2) Nedfallna träd och grövre grenar bortstädas (markstädning)

Underhållsåtgärd:

- 1) Röjning, där främst ungplantor av barrträd och överflödiga lövträdsplantor samt stubb- och rotskottsuppslag borttages
- 2) I vissa av de som lövskog hävdade skötselområdena bör betning kunna tillåtas.
- 3) Nedfallna träd och grövre grenar bortstädas (markstädning)
- 4) Stängsel och stängselgenomgångar underhålls vid behov.
- 5) Stengärdesgårdar och odlingsrösen underhålls.

Barrskog

Engångsåtgärd:

- 1) Nedfallna träd och grövre grenar avlägsnas från utsatta lägen, såsom utmed stigar och vägar.

Underhållsåtgärd:

- 1) Barrträd och övriga uppkommande yngre träd bortröjes omkring de äldre träden, så länge dessa är livsdugliga.
- 2) Hyggesavfall samt nedfallna träd och grövre grenar avlägsnas från utsatta lägen, såsom utmed stigar och vägar.

C. Detaljbeskrivning och detaljåtgärder

Det planerade naturreservatet har indelats i olika skötselområden, vilka avgränsats på grundval av den i området företagna naturvårdsinventeringen somrarna 1970-71. Skötselområdenas avgränsning framgår av bilagda karta.

Varje skötselområde har beskrivits med ledning av naturvårdsinventeringen, varefter målet för skötseln samt åtgärder av engångs- och underhållskaraktär angivits. Då föreliggande förslag utarbetats med endast ovannämnda naturvårdsinventering som grund, torde i vissa fall beskrivningar och förslag till engångsåtgärder nu vara inaktuella. För att nå eller bevara det mål, som anges för respektive skötselområde, skall skötseln ske i enlighet med de allmänna anvisningarna (II:B) i tillämpliga delar samt med hänsyn till respektive skötselområdes speciella förutsättningar och karaktär. I detaljanvisningarna har åtgärder av allmän karaktär utelämnats. Med anledning härav bör det betonas, att detaljåtgärderna bör ses som ett komplement till de allmänna anvisningarna (II:B).

Beträffande sociala anordningar hänvisas till del III.

Skötselområde 1

Beskrivning:

Flämsjön, som är en av Vallebygdens största sjöar, omges med undantag av jordbruksområdena vid Slättäng av skogsmark med en gles jordbruksbebyggelse samt på östra sidan några sommarstugeområden. Al och björk dominerar strandskogen. Runt större delen av sjön finns ett mer eller mindre glest vassbälte.

Mål:

Inga direkta naturvårdsåtgärder torde behöva vidtagas för närvarande.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

Skötselområde 2

Beskrivning:

Kuperad sluttning mot Flämsjön med parkliknande hagmark med spridda, äldre ekar, enstaka lindar samt utmed stranden en hel del al och björk. Förutom enstaka blåsippor, bingel m m. har fältskiktet en trivial torrängskaraktär.

Mål:

Betesmark med glest trädskikt av lövträd samt glest buskskikt.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Utglesning av träd- och buskskikt i de tätare delarna samt utmed stranden.

Underhållsåtgärd:

Successiv föryngring av lövträd och buskar vid behov.

Skötselområde 3

Beskrivning:

Småkuperat område med ung, tät ekplantering.

Mål:

Ekskog.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

Utglesning i träd- och buskskikt, så att slutresultatet blir en relativt gles ekskog.

Skötselområde 4

Beskrivning:

Öppna, småkuperade åkrar med talrika odlingsrösen bevuxna med bl a hassel och hägg.

Mål:

Öppen åkermark med enstaka lövträd och buskage på eller i anslutning till odlingsrösen.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

Successiv förnygring av enstaka lövträd och buskar på eller i anslutning till odlingsrösen.

Skötselområde 5

Beskrivning:

Småkuperat område med ung, tät ekplantering med några små, gräsbevuxna gläntor.

Mål:

Ekskog med glest buskskikt.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

Utglesning i träd- och buskskikt, så att slutresultatet blir en relativt gles ekskog. De små gräsbevuxna gläntorna hålles öppna.

Skötselområde 6

Beskrivning:

Flackt område på organogen grund bevuxet med björk och talrika buskage av brakved och hägg. Det hyser på grund av de skiftande fuktighetsförhållandena ett flertal olika växtsamhällen.

Den lilla tjärnen omges av ett vitmossekärr. Den flacka terrängen begränsas av ett markant strandhak, vilket särskilt i nordost täcks av en lundartad vegetation. Den i Flämsjön utskjutande halvön är en flack kulle med tät träd- och buskvegetation av ek, björk, al, hassel, hagtorn, olvon, try m m.

Mål:

I större delen björkskog, för övrigt hassel - ädellövskog.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

I hela området röjning och gallring i såväl träd- som buskskikt.

Underhållsåtgärd:

Röjning av uppkommande lövsly. Därefter åtgärder för successiv självföryngring. I hassel - ädellövskogen eftersträvas en slutenhet, som möjliggör en optimal utveckling av den rika vegetationen.

Skötselområde 7

Beskrivning:

Relativt plan betesmark, före detta åker, med talrika odlingsrösen bevuxna med bl a ek, hassel, måbär, olvon och vildapel.

Mål:

Öppen betesmark med enstaka lövträd och buskage på eller i anslutning till odlingsrösen.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

Successiv föryngring av enstaka lövträd och buskar på eller i anslutning till odlingsrösen.

Skötselområde 8

Beskrivning:

Oregelbundna moränkullar, som i den västra delen intas av relativt öppna betesmarker med spridda exemplar av ek, lind, alm, fågelbär, hagtorn, nypon, hassel m m. Österut blir buskskiktet alltmer slutet, och vissa delar har här hassellundskaraktär.

Mål:

Västra delen: Betesmark med glest trädskikt av lövträd samt glest buskskikt.

Östra delen: Hassel-ädellövskog.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Utglesning av träd- och buskskikt.

Underhållsåtgärd:

I östra delen röjning i träd- och buskskiktet så att ett relativt glest stående trädskikt med under träden stående buskgrupper av hassel bildas. Årliga lätta röjningar i buskskiktet om detta sluter sig alltför mycket.

Skötselområde 9

Beskrivning:

Med ädellövskog bevuxen höjdrygg, som västerut divergerar i ett flertal markanta vallar. I det mer eller mindre slutna trädskiktet dominerar ek av delvis ansevärda dimensioner. Dessutom finns inslag av bl a alm, lind, ask och fågelbär. I den östra delen, omkring några rester av det sk Eatorpet sker årlig slåtter. Buskskiktet är här obetydligt, vilket ger denna del en nästan parkartad karaktär. I den västra delen, som ej slås finns ett glest buskskikt med hassel, try, måbär, nypon, olvon samt ställvis ett icke obetydligt uppslag av lövsly. Även denna del har en rik markvegetation.

Mål:

Ädellövskog med en slutenhet, som möjliggör en optimal utveckling av den synnerligen rika markfloran. I de östra delarna sker fortsatt årlig slåtter.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Röjning och gallring i såväl träd- som buskskikt.

Underhållsåtgärd:

I västra delarna gallring i träd- och buskskikt med frihuggning av enstaka större träd. Vid gallringen ses till att utsikten mot sjöarna främjas. Röjning av uppkommande lövsly. Därefter åtgärder för successiv självföryngring. I östra delarna årlig slåtter under sommaren, dock ej före den 10 juli.

Skötselområde 10

Beskrivning:

Mäktig moränrygg i väst-östlig riktning, vilken bildar ett näs mellan sjöarna Ämten och Flämsjön. Ryggen uppvisar en för randmoräner typisk utbildning med undulerande yta och en särskilt mot söder brant sluttning. Stränderna skiftar i karaktär alltifrån Flämsjöns kärrartade till Ämtens mer fastmarksdominerade stränder med sand och grus.

Ryggen intas av ädellövskog, som ställvis avbryts av öppna gläntor eller lundartade partier med ett betydande inslag av hassel. Bland förekommande lövträd märks särskilt ek, alm, lind och uppe på krönet även fågelbärsträd. Nära den västra gränsen finns områdets enda barrträd, nämligen en stor tall flankerad av några ståtliga enar. Förutom den rikligt förekommande hasseln finns bl a måbär, try, olvon och hagtorn representerade i buskskiktet. Örtvegetationen är yppig och artrik. Utmed stränderna finns ridåer av klibbal och björk med inslag av hägg, rönn och videsnår.

Mål:

Ädellövskog.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Röjning och gallring i såväl träd- som buskskikt.

Underhållsåtgärd:

Åsryggen i områdets mitt behandlas som lövlund med smärre, spridda gläntor vari finns insprängda grupper av träd och buskar och där en frodig och omväxlande örtvegetation kan trivas. Röjning av mindre värdefull vegetation, vilken skymmer vackra träd. På åsens södra sluttning mot sjön Ämten, gallring samt frihuggning av större ädla lövträd för att skapa utsikt mot sjön. På norra sluttningen mot Flämsjön frihuggning av enstaka vackra, ädla lövträd. Öppnande av strandskogen inom vissa partier genom successiv föryngring i olika avsnitt av stranden.

Skötselområde 11

Beskrivning:

Kuperat åsnätlandskap, som till stor del täcks av med gran, buskar och lövsly igenväxt löväng, som nu utnyttjas för bete.

Sänkorna samt områdets östligaste delar intas av en trivial, ung hedbjörkskog, med bl a hallon, rönn, brakved och smågran i buskskiktet.

Grusåsarna och kullarna har en rikare vegetation av lundkaraktär med ek, lind samt enstaka granar eller mindre granbestånd i trädskiktet. Det delvis ganska täta och snåriga buskskiktet består av hassel, try, måbär, hagtorn samt ställvis en hel del asp- och björksly. Fältskiktet är mestadels väl utbildat med undantag för de med gran tätast bevuxna delarna. där markvegetationen är i det närmaste obefintlig.

Mål:

Lundartad lövskog.

Åtgärd:Engångsåtgärd:

Gran borttages. Rökning och gallring i såväl träd- som buskskikt,

Underhållsåtgärd:

Rökning av uppkommande gran och lövsly. Successiv förnygring av lövträd och buskar. Frihugning av större ädla lövträd. Utökad betning.

Skötselområde 12Beskrivning:

Äldre granskog på organogenhaltigt underlag, som här och var genomsätts av låga gruskullar och åsar med en vegetation av lundkaraktär. Granskogen har trivial vegetation. I de lundartade partierna intar de ädla lövträden och hasseln en framträdande roll.

Mål:

På mossjorden tills vidare barrskog med ett mot väster ökat lövinslag. Övriga delar lundartad hassel-ädellövskog.

Åtgärd:Engångsåtgärd:

Rökning och gallring i såväl träd- som buskskikt. varvid lövträd och önskvärda buskar sparas och gynnas i största möjliga utsträckning. Gran borttages i de lundartade delarna

Underhållsåtgärd:

I barrskogspartierna erforderlig rökning och gallring, varvid lövträd och önskvärda buskar sparas och gynnas i största möjliga utsträckning. I övriga delar rökning av uppkommande lövsly, Därefter åtgärder för successiv självförnygring. Hasselvegetationen gynnas för återställandet av området till lövlund.

Skötselområde 13Beskrivning:

Moränrygg med undulerad yta i form av små kullar och oregelbundet spridda mindre depressioner, norrut övergående i ett av isälvsmaterial uppbyggt kamelandskap. Intas i allmänhet av relativt slutet ekskog, tidigare slätteräng, som nu utnyttjas för betning. Med undantag av några mindre, hassellund-artade partier är buskskiktet obetydligt, huvudsakligen bestående av spridda hasselbuketter samt enstaka exemplar av try, olvon, nypon och hagtorn. Fältskiktet, som på grund av betning delvis har förlorat sin ängskaraktär, varierar alltefter de skiftande mark- och ljusförhållandena. De relativt öppna, ofta hårt betade ytorna domineras av gräs. Största delen intas dock av en något örtrikare, men gräsdominant markflora.

Mål:

Hävdas som i lövängsstil uppröjd lövskog av hagkaraktär med relativt glest träd- och buskskikt.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Röjning och gallring i såväl träd som buskskikt.

Underhållsåtgärd:

Röjning i träd- och buskskikt varvid buskarna lokaliseras i buketter och grupper i anslutning till träd och trädgrupper. Gläntorna rensas fria från uppkommande lövsly. Betning kort tid under eftersommaren från och med mitten av augusti. Strandskogen längs Flämsjön öppnas ställvis genom successiv föryngring i olika avsnitt av stranden.

Skötselområde 14Beskrivning:

Ädellövskogsområde på en tydligt markerad, ungefär 15 m hög moränrygg i öst-västlig riktning. Ryggen, som tillhör de mellansvenska randmoränbildningarna har branta sidor samt en delvis kraftigt kuperad överyta med ett par djupa och branta depressioner. I den relativt täta skogen finns flertalet av de vanliga lövträden representerade, och i norr är ställvis även inslaget av inträngande gran betydande. I buskskiktet dominerar hasseln. Örttrikedomen är relativt stor med för ängslövskogar karakteristiska arter. På några platser i den centrala delen finns öppnare partier (f d slättermark?) vilka är mer eller mindre starkt präglade av igenväxning med aspsly.

Mål:

Mosaikartad ädellövskog med omväxlande lövlunds- och ängskaraktär.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Gran borttages. Röjning och gallring i såväl träd- som buskskikt samt upprensning av ännu kvarvarande gläntor.

Underhållsåtgärd:

Frihuggning av enstaka större träd. Röjning i buskskiktet, framförallt i hasselvegetationen. Betning kort tid under eftersommaren från och med mitten av augusti.

Skötselområde 15Beskrivning:

Tuvig, något sank betesmark på organogen grund.

Mål:

Betesmark med glest trädskikt av lövträd samt ett glest buskskikt.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

Successiv föryngring av lövträd och buskar vid behov.

Skötselområde 16Beskrivning:

Starkt kuperad, naturlig betesmark på två parallellt gående, markanta höjdryggar i nordost-sydvästlig riktning. Genom dalgången mellan dessa går den på ekonomiska kartan markerade brukningsvägen fram. I dalgången finns några djupa gropar med branta sidor.

Trädskiktet är glest och utgöres av ek, alm och lönn. På sydslutningen av den norra höjdryggen finns även en del äldre barrträd. Buskskiktet utgöres av spridda nyponsnår. Markvegetationen är relativt örtrik om än trivial med icke stäppartade torrängsväxter.

Mål

Betesmark med glest trädskikt av lövträd samt glest buskskikt.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

Successiv föryngring av lövträd och buskar vid behov.

Skötselområde 17Beskrivning:

Sjön Rommen med omgivande stränder samt de på organogen grund belägna delarna i anslutning till Rommens tidigare avlopp mot Ämten. Al och björk dominerar den mestadels sankt skogen. Rommens strandskog har ett buskskikt av vide, rönn och brakved, medan övriga delar nästan fullständigt saknar sådant. Fältskiktet utgöres av fuktighetskrävande växter.

Mål:

Lövskog.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Röjning och gallring i såväl träd- som buskskikt.

Underhållsåtgärd:

Röjning i träd- och buskskikt samt borttagande av uppkommande lövsly. Därefter åtgärder för successiv föryngring av enstaka lövträd och buskar.

Skötselområde 18

Beskrivning:

Åsrygg, som bygger upp halvön Långe hälen och den utanför denna belägna Odhelii ö. Åsen delar sig i norr i två höga, getryggformade partier, vilka åter går samman och bildar en åsmaska, som omsluter en torvfylld depression. Före en i mitten av 1800-talet företagen sjösänkning bildade en mindre kulle på Långe hälens västra del en från udden avskild ö, och på den nuvarande Odhelii d nådde endast två låga höjdryggar över vattenytan. De tidigare subakvatiska delarna har delvis organogena jordar. Åsarnas krön ger intryck av en hård betad, gräsbevuxen äng med glest stående träd och buskar. Dominerande arter i träd- och buskskikten är fågelbär, oxel, ek, nypon och hagtorn. Åskrönets fältskikt karaktäriseras av torrmarksväxter.

Åsslutningarna har en örtrikare vegetation, delvis av hassellundskaraktär. Förutom de på krönet växande arterna av träd och buskar anträffas här bl a ask, rönn, hassel, try, olvon och måbär samt i de lägst belägna delarna även al.

Odhelii ö täcks till övervägande delen av relativt tät ängslövskog med för en sådan karaktäristiska arter. En viss kulturpåverkan kan spåras. En påfallande kontrast till den för övrigt relativt eutrofa vegetationen erbjuder den med torvjordar täckta depressionen mellan åsarna i norr. Dess centrala delar har delvis mossekaraktär med anspråkslösa arter. Största delen av depressionen intas dock av fuktig björkskog.

Mål:

På tallmossen i norr torde inga direkta naturvårdsåtgärder behöva vidtagas för närvarande. I övriga delar skötsel som hassel-ädellövskog.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Röjning och gallring i såväl träd- som buskskikt. Nedfallna träd och grövre grenar bortstädas.

Underhållsåtgärd:

Röjning i träd- och buskskikt samt frihuggning av större ädla lövträd. Viss gallring i albårderna längs sjön Ämten. Erforderlig rensningshuggning framförallt av torkande fågelbärsträd. De täta nyponsnåren bör i stort sett kvarlämnas. Betning på fastlandsdelen.

Skötselområde 19

Beskrivning:

Öppen, flack åker- och betesmark på organogen grund, som avbryts av ett par på samma sätt hävdade gruskullar. Vegetationen på den kultiverade betesmarken i öster

är trivial. Den i väster belägna åkermarken har ställvis en hel del odlingsrösen med bl a hassel och hägg.

Mål:

Öppen åkermark med enstaka lövträd och buskage på eller i anslutning till odlingsrösen. I östra delen öppen betesmark.

Åtgärd

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

Successiv föryngring av enstaka lövträd och buskar på eller i anslutning till odlingsrösen.

Skötselområde 20

Beskrivning:

Relativt flack, naturlig betesmark, som med undantag för några mindre grusåsar och kullar är belägen på organogen grund. Rommens och Hallavadsbäckens omgivning har öppen karaktär med obetydligt inslag av träd och buskar, medan i övriga delar en delvis sank al-björkskog av hagmarkskaraktär spelar en framträdande roll.

De öppna, något sankta betesmarkerna längs Hallavadsbäcken har en tät gräsvegetation. De omgivande hagmarkerna, längst i sydväst övergående i alkärr, har en trivial vegetation. I norr finns en markant, ganska låg grusås med ädla lövträd, björk, oxel samt hassel. Några åspartier sydost om Rommen har torrbacksvegetation.

Mål:

Grusåsen i norr:	Ädellövskog.
Al-björkskogen:	Lövskog.
Övriga delar:	Öppen betesmark.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

I grusåsen i norr samt albjörkskogen röjning och gallring i träd- och buskskikt.

Underhållsåtgärd:

På grusåsen i norr röjning i träd- och buskskikt om detta sluter sig alltför mycket. Frihuggning av enstaka större ädla lövträd. I albjörkskogen röjning i träd- och buskskikt samt borttagande av uppkommande lövsly. Därefter åtgärder för successiv självföryngring.

Skötselområde 21

Beskrivning:

Komplext uppbyggt, relativt flackt landskap till stor del på organogen grund. Mellan Ledsgården och Ämten finns dock ett av isälvsmaterial uppbyggt, kuperat område med några markanta ryggar och kullar.

Den norra delen utgörs huvudsakligen av tidigare åkrar, vilka nu utnyttjas för betning. Det gräsdominanta fältskiktet har en trivial vegetation. Åsområdet väster om Ledsgården täcks av lövskog med bl a alm, ek och fågelbär med en undervegetation av lundkaraktär. De södra sluttningarna intas av en torrbacksflora med spridda buskar av nypon och hagtorn. I övriga delar förekommer mer eller mindre slutna bestånd av björk och al med en föga utmärkande undervegetation av fuktängskaraktär.

Mål:

Området mellan Ledsgården och Ämten hävdas som lövlund. I norra delen betesmark med enstaka lövträd och buskage. I övriga delar betesmark med relativt slutet trädsikt.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Utglesning av träd- och busksikt.

Underhållsåtgärd:

Området väster om Ledsgården hävdas som lövlund med gallring, röjning och markstädning vid behov. I övrigt betning.

Skötselområde 22

Beskrivning:

Kuperade åkrar med talrika ryggar, kullar och depressioner. De branta sluttningarna intas bitvis av mer eller mindre slutna bestånd av ek, fågelbär, hassel, hägg etc med ett fältsikt av lundkaraktär, bitvis av torrängsvegetation med spridda snår av nypon och hagtorn. I några av de djupaste sänkorna finns en tät buskvegetation av framförallt videarter. Området är rikt på fornminnen.

Mål:

Sluttningarnas lund- och torrängspartier bevaras. I övrigt öppen åkermark.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

På sluttningarna gallring, röjning och markstädning vid behov.

Skötselområde 23

Beskrivning:

Åsrygg, på vilken en mindre väg är framdragen. Åsen täcks till största delen av skog med tall, ask och enstaka hassel. Vissa delar av östra sluttningen betas och har en öppen karaktär med glest växande en- och nyponbuskar samt fålskikt av torrängskaraktär. I den södra delen finns en djup, av buskar igenväxt depression med ett stort stenröse i botten.

Mål:

På åsens tallbevuxna del eftersträvas en gles tallskog. I depressionen i områdets södra del bör en öppen karaktär eftersträvas.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Röjning och gallring i träd- och buskskikt.

Underhållsåtgärd:

På åsens tallbevuxna del röjning av träd- och buskskikt, så att en gles tallskog skapas. Kraftig röjning av buskskiktet samt markstädning i depressionen i områdets södra del.

Skötselområde 24

Beskrivning:

Åsrygg utmed stranden av Ämten samt åskulle sydväst om Stommen, vilka huvudsakligen intas av ekskog med inslag av fågelbär, oxel och asp. Buskskiktet är obetydligt med undantag för några mindre, hassellundartade partier på kullen längst i söder. Delar av kullens sluttningar har en för torra, öppna backar karakteristisk vegetation.

Mål:

Betesmark med glest trädskikt av lövträd samt glest buskskikt.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Utglesning av träd- och buskskikt i de tätare delarna.

Underhållsåtgärd:

Successiv föryngring av lövträd och buskar vid behov.

Skötselområde 25

Beskrivning:

Ämten, som till stor del omges av jordbruksområden, får en egenartad karaktär genom den markanta åskedjan Långe hälen Odhelii ö. Sjön omges efter en i mitten av 1800-talet företagen reglering av en smal zon med organogena jordar, där trivial al- och björkskog dominerar.

Mål:

Inga direkta naturvårdsåtgärder torde behöva vidtagas för närvarande.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Underhållsåtgärd:

Skötselområde 26

Beskrivning:

Till största delen fuktig strandskog av al och björk på organogen grund utmed Ämtens södra strand. Vegetationen är trivial med vide, hallon, rönn etc i buskskiktet. Ställvis finns några fuktiga, kultiverade betesmarker.

Mål:

Betesmark med relativt slutet trädsikt av lövträd samt relativt slutet busksikt omväxlande med öppnare ytor.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Utglesning av träd- och busksikt.

Underhållsåtgärd:

Skötselområde 27

Beskrivning:

Kuperat, relativt Öppen naturlig betesmark samt en mindre myr omgiven av björkskog på organogen grund. Den största delen intas av för torra, soliga backar karakteristiska växter. Här och var finns dock av träd, framförallt oxel och rönn, samt hasselbuketter beskuggade partier.

Mål:

Öppen betesmark med glest trädsikt av lövträd samt glest busksikt.

Åtgärd:

Engångsåtgärd:

Utglesning av träd- och busksikt.

Underhållsåtgärd:

Successiv förnygring av lövträd och buskar vid behov. Betning i hela området.

III FRILUFTSANORDNINGAR

A. Allmän målsättning

I enlighet med det planerade naturreservatets syfte (se I:A) skall allmänheten beredas möjlighet till friluftsliv i detsamma.

Ett markområdes värde för rörligt friluftsliv är i hög grad beroende av hur det öppnas och inrättas för att ta emot besökarna. Därmed avses såväl information som olika typer av anordningar, t ex väg- och stigsystem, rast- och parkeringsplatser och sanitära anordningar. Vid lokalisering och anläggande av friluftsanordningar är det väsentligt att hänsyn tas till rådande naturförhållanden, så att attraktiva partier blir tillgängliga samtidigt som andra mer känsliga partier undviks. Där en lokalisering på grund av speciella förhållanden måste ske till förhållandevis känsliga terrängavsnitt måste förebyggande åtgärder vidtagas för att eliminera skadeverkningarna.

Friluftsanordningarna bör ges hög prioriteringsgrad.

B. Information och friluftsanordningar

Parkeringsplatser skall anordnas enligt bilagda karta samt underhållas vid behov, Dessa ingår ej i vägområdet och bekostas således ej av vägförvaltningen vare sig vad gäller utförande eller drift.

Vandringsleder skall anläggas enligt bilagda karta. Utmärkning skall ske enligt svensk standard och spångning utföras över alla fuktiga partier. Stängselgenomgångar anordnas i lämplig omfattning. Ledmarkeringar spänger och stängselgenomgångar skall underhållas vid behov och lederna i övrigt hållas i ett sådant skick att framkomligheten ej försvåras.

Sopkärl skall utsättas vid parkeringsplatserna. Sopor skall omhändertas genom avtal med kommunen.

Toalett skall anordnas vid den västra parkeringsplatsen.

Informationsskyltar enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar skall uppsättas vid parkeringsplatserna. Skyltarna skall underhållas vid behov.

Vägvisning och ledmarkeringar skall anordnas där sådan erfordras samt utföras enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Vägvisare och ledmarkeringar skall underhållas vid behov.

Gränsmarkering skall utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar och skall underhållas vid behov.

IV ANSVARSFÖRDELNING

I det planerade naturreservatet skall till övervägande delen bedrivas fortsatt traditionell skötsel enligt denna skötselplan, i första hand genom markägarens försorg. När markägaren/brukaren på grund av särskilda skäl ej har möjlighet att själv bedriva sådan skötsel och förvaltaren påfordrar dess utförande enligt denna skötselplan åligger det förvaltaren att ta upp förhandling med markägaren angående dess utförande. Därvid skall i första hand eftersträvas en lösning, som ger markägaren/brukaren möjlighet att ombesörja en fortsatt traditionell skötsel. Låter detta sig ej göra äger förvaltaren rätt att efter samråd med markägaren utföra skötseln enligt denna skötselplan. Utnyttjar förvaltaren därvid sin rätt att låta bruka mark, som enligt skötselplan skall vara åker eller betesmark, skall skälig arrendeavgift utgå*. Vid tvist om storleken härav skall ärendet hänskjutas till avgörande av länets arrendenämnd såsom skiljenämnd.

Underlåter markägaren/brukaren att utan särskilda skäl utföra traditionell skötsel enligt denna skötselplan äger förvaltaren rätt att efter samråd med markägaren utföra sådan skötsel.

Då åtgärder utöver traditionell skötsel ej sker genom markägarens försorg och förvaltaren påfordrar dess utförande enligt denna skötselplan, åligger det förvaltaren att ta upp förhandling med markägaren angående dess utförande. Därvid skall i första hand eftersträvas en lösning, som ger markägaren/brukaren möjlighet att utföra ifrågavarande åtgärder. Låter detta sig ej göra äger förvaltaren rätt att i samråd med markägaren utföra dessa enligt denna skötselplan.

Förvaltaren skall svara för informations- och friluftsanordningar enligt denna plan samt för renhållning inom det planerade naturreservatet till följd av allmänhetens utnyttjande.

Ordförklaringar

Betesmark:	Öppen eller med träd och buskar mer eller mindre sluten mark, som utnyttjas för betning.
Buskskikt:	Term, som används vid vegetationsbeskrivning och avser buskar samt lågvuxna, unga träd.
Depression:	Sänka, grop.
Eutrof:	Näringsrik.
Frihuggning:	Avverkning och röjning omkring träd eller buskage, så att dessa blir friställda utan annan avskärmande vegetation.

Fältskikt:	Term, som används vid vegetationsbeskrivning och avser örter, ris, gräs och småplantor av träd och buskar upp till dryg halvmetershöjd.
Föryngring:	I föreliggande förslag till skötselplan avses med denna term naturlig föryngring, d v s självsådd eller rotskott.
Gallring:	Betesvårdande utglesning av skog under tillvaratagande av virke.
Hage:	Inhägnad, ogödslad betesmark med någon träd- eller buskvegetation.
Kamelandskap	Landskap med oregelbundna kullar och ryggar till övervägande delen uppbyggda av isälvmaterial.
Kultiverad betesmark:	Betesmark, där man genom markberedning, gödsling eller andra åtgärder sökt förbättra betet.
Lund:	Förhållandevis tät ängslövskog, vanligen med ett betydande inslag av hassel.
Löväng:	Mosaik av smådungar med lövskogsvegetation och genom slåtter och röjning vidmakthålla gläntor med ängsvegetation.
Markstädning:	Term, som avser bortstädning av på marken nedfallna träd och grenar.
Morän:	Bergartsmaterial, som transporterats av inlandsisen och avlagrats direkt av denna.
Organogen:	Till övervägande delen bestående av djur- eller växtrester.
Rand-:	Anger att bildningen i fråga uppkommit i direkt anslutning till landisens kant.
Röjning:	Borttagande av unga träd, buskar och sly utan ekonomiskt utbyte.
Sly:	Inte önskvärda småplantor och rotskott av träd och buskar, t ex aspskott och smågranar.
Trädsikt:	Term, som används vid vegetationsbeskrivning och avser träden.

Bilaga till skötselplan (IV)

Informations- och friluftsanordningar skall ges högsta prioritet. Dessa skall iordningställas snarast möjligt och därefter underhållas.

Vården av landskapet skall i första hand inriktas på att förhindra ytterligare igenväxning.

Alltefter tillgång på medel och med beaktande av kommande underhållsåtgärder skall en restaurering ske av igenvuxna delar, Restaurerade delar skall vårdas så att igenväxning i största möjliga utsträckning förhindras.

För restaureringsåtgärderna, som är av engångskaraktär, har gjorts en angelägenhetsgradering enligt följande:

- I Åtgärderna är särskilt angelägna och bör ske inom den närmsta 5-årsperioden.
- II Åtgärderna är angelägna och bör ske inom den närmsta 10-årsperioden.
- III Åtgärderna torde ej behöva aktualiseras inom den närmsta 10-årsperioden.

Skötselområde	Areal (ha)	Prioritering
1	159,3	III
2	5,1	II
3	4,8	II
4	5,8	I
5	5,8	II
6	3,9	II
7	2,4	I
8	3,1	II
9	4,0	II
10	7,1	I
11	8,4	II
12	5,5	III
13	10,7	II
14	4,9	I
15	2,1	II
16	3,8	I
17	8,5	II
18	8,4	II
19	6,6	I
20	6,3	II
21	10,8	II
22	33,5	I
23	3,5	III
24	2,8	II
25	80,6	III
26	8,3	II
27	3,4	I

Markägare